

ALDINA

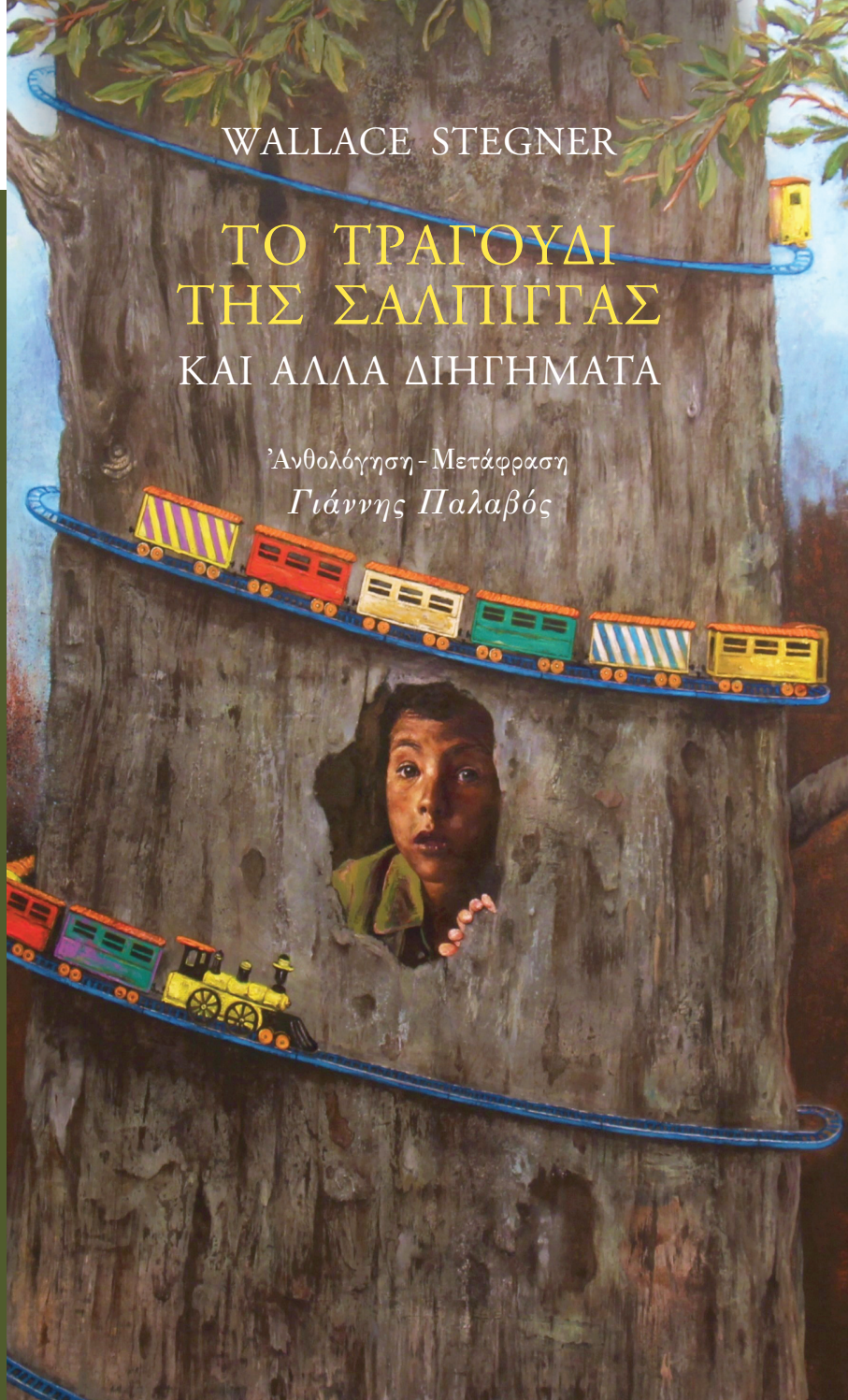
17

GUTENBERG

WALLACE STEGNER

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΤΗΣ ΣΑΛΠΙΓΓΑΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ἀνθολόγηση-Μετάφραση
Γιάννης Παλαβός

Τίτλος πρωτοτύπου:

Ten selected stories from COLLECTED STORIES
by Wallace Stegner

COLLECTED STORIES by Wallace Stegner. Copyright © 1990 by Wallace Stegner. By arrangement with the author. All rights reserved.

«Buglesong» Copyright © 1938 by Wallace Stegner. Renewed 1965. Originally published in *Virginia Quarterly Review*.

«The Berry Patch» Copyright © 1943 by Wallace Stegner. Renewed 1970. Originally published in *The Atlantic Monthly*.

«The Double Corner» Copyright © 1948 by Wallace Stegner. Renewed 1975. Originally published in *Cosmopolitan*.

«Goin' to Town» Copyright © 1940 by Wallace Stegner. Renewed 1967. Originally published in *The Atlantic Monthly*.

«The Sweetness of the Twisted Apples» Copyright © 1948 by Wallace Stegner. Renewed 1975. Originally published in *Cosmopolitan*.

«The Colt» Copyright © 1943 by Wallace Stegner. Renewed 1970. Originally published in *Southwest Review*.

«Volcano» Copyright © 1944 by Wallace Stegner. Renewed 1971. Originally published in *Harper's*.

«In the Twilight» Copyright © 1941 by Wallace Stegner. Renewed 1968. Originally published in *Mademoiselle*.

«The View from the Balcony» Copyright © 1948 by Wallace Stegner. Renewed 1975. Originally published in *Mademoiselle*.

«Saw Gang» Copyright © 1945 by Wallace Stegner. Renewed 1972. Originally published in *The Atlantic Monthly*.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

WALLACE STEGNER

**ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΤΗΣ ΣΑΛΠΙΓΓΑΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ**

Ἀνθολόγηση - Μετάφραση
Γιάννης Παλαβός

GUTENBERG || ALDINA-17

Ένας από τους σημαντικότερους Ἀμερικανούς
συγγραφείς.

SINCLAIR LEWIS

Ο Στέγκνερ έχει έναν υπέροχο τρόπο νὰ περι-
γράφει τὴ φύση, τὰ τοπία, ἀλλὰ καὶ τοὺς χα-
ρακτήρες.

INDEPENDENT

Ἡ ἀμερικανικὴ Δύση, ὁ χαρακτήρας καὶ ἡ ἱστο-
ρία τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ,
ὅπως περιγράφονται ἀπὸ τὸν σύγχρονο Θόρω.

THE WASHINGTON POST

Μιὰ υπενθύμιση τῆς δύναμης ποὺ ἔχει τὸ διή-
γημα. Ἱστορίες μὲ ἀπρόβλεπτη ἐξέλιξη ποὺ κό-
βουν τὴν ἀνάσα.

THE NEW YORK TIMES

Ἐκπληκτικὸς συγγραφέας!

EL PAÍS

Πῶς ἦταν ἡ ἀμερικανικὴ Δύση; «Ἄγρια»,
ὅπως μάθαμε ἀπὸ διάφορα οὐέστερν; Ἡ
φύση της μπορεῖ, ἀλλὰ οἱ κάτοικοί της;
Ὁ πολυβραβευμένος Οὐάλας Στέγκνερ
μεγάλωσε ἐκεῖ καὶ διαλύει τοὺς μύθους
περὶ ἀτομισμού καὶ διαρκοῦς ἀνταγωνι-
σμοῦ μεταξὺ «μοναχικῶν καβαλάρη-
δων» καὶ μᾶς τοὺς κάνει πιὸ οἰκίους.
Δεῖτε:

ΤΟ ΠΟΥΛΑΡΙ

Ο ΞΑΦΝΙΚΟΣ ΕΡΧΟΜΟΣ τῆς ἀνοιξης ἦταν ἡ αἰτία. Αὐτὴ ἀνοίξε τοὺς δρόμους καὶ ὁ πατέρας ἔφυγε ἀπὸ τὸ χωριό. Αὐτὴ φούσκωσε τὸ ποτάμι κατεβάζοντας νερὸ καὶ κομμάτια πάγου, ἀμόλησε τὰ σκυλιὰ σὲ ἄγριες ἀγέλες καὶ γκρέμισε τὴ σιδηροδρομικὴ γέφυρα σκορπώντας τὰ συντρίμμια πρὸς τέρψη τῶν χωρικῶν ποὺ τὰ ψάρευαν ἓνα ἓνα. Αὐτὴ ἔστειλε μικροὺς καὶ μεγάλους στὴν ὄχθη μὲ γάντζους, καφὲ καὶ σάντουιτς γιὰ ἓνα αὐθόρμητο πικνίκ, διώχνοντας τὶς σκοτοῦρες τοὺς καὶ κάνοντάς τοὺς νὰ δοξάζουν τὸν Καναδικὸ Σιδηρόδρομο τοῦ Εἰρηνικοῦ¹ ποὺ τοὺς χάρισε καυσόξυλα γιὰ ἓναν ὀλόκληρο χειμῶνα. Ἄν δὲν εἶχε μπεῖ ἡ ἀνοιξη, ἴσως νὰ εἶχαν πάει ὅλα καλὰ· ἴσως οἱ γείτονες νὰ τὸ εἶχαν ἀντιληφθεῖ καὶ νὰ τοὺς εἰδοποιούσαν, μπορεῖ ὁ Μπρὺς νὰ μὴν ἀμελοῦσε τὴ δουλειά του, ἴσως ἡ μητέρα νὰ τὸ θυμόταν καὶ νὰ τὸν ἔστελνε πάλι ἔξω τὸ βράδυ.

Ἄλλὰ ἡ ἀνοιξη μπῆκε, ὁ πάγος ἔλειωσε καὶ ὁ Μπρὺς πλάγιασε ζαλισμένος καὶ κατάκοπος ἀπὸ τὴν ἔξαψη. Στὸ ὄνειρό του, λίγο πρὶν βγεῖ ἀπὸ τὸν ἀνήσυχο ὕπνο του,

1. Ὁ Καναδικὸς Σιδηρόδρομος τοῦ Εἰρηνικοῦ (Canadian Pacific Railway) συνδέει τὶς ἀνατολικὲς ἐπαρχίες τοῦ Καναδᾶ μὲ τὶς ἀκτὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ γραμμὴ ὀλοκληρώθηκε τὸ 1885 καὶ ἐξυπηρετεῖ ἐπίσης πόλεις στὶς βόρειες ΗΠΑ.

ἔβλεπε λύκους καὶ ἄγρια κυνήγια, ὅμως ξυπνώντας κα-
τάλαβε ὅτι ὁ θόρυβος ποὺ ἄκουγε ἦταν πραγματικός.
Ἀπὸ τὸ παράθυρο, ὀρθάνοιχτο γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ καὶ
μῆνες, φυσοῦσε ἓνα ὑγρὸ καὶ δροσερὸ ἀεράκι, ἐνῶ ἀπὸ
μακριά, ἀπ' τὴ στροφή τοῦ ποταμοῦ, ἔφταναν ἀμυδρὰ
ἀλυχτίσματα.

Ντύθηκε, κατέβηκε στὸ ἰσόγειο κι ἔστρεψε τὰ πι-
σινά του στὸν ζεστὸ φοῦρνο, ὅχι ἐπειδὴ κρύωνε ἀλλὰ
ἐπειδὴ τὸ συνήθιζε καθημερινὰ ἐδῶ καὶ τόσον καιρό, ποὺ
ἀκόμα καὶ ἡ λικακάδα δὲν τὸν ἔπειθε πῶς δὲν χρειαζό-
ταν. Τὰ σκυλιὰ γάβγιζαν, ἀκούγονταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ
πύρτα.

«Τί ἔπαθαν ὅλα τους;» ρώτησε. «Ὁ Σπὸτ ποῦ εἶναι;»

«Μαζί τους», ἀπάντησε ἡ μητέρα. «Θὰ στρώμωξαν
κάνναν σκαντζόχοιρο σὲ κἀνα δέντρο. Τὰ σκυλιὰ τρελαί-
νονται τὴν ἀνοιξή».

«Τὶς σκυλίσιες μέρες τρελαίνονται».

«Τρελαίνονται καὶ τὴν ἀνοιξή». Ἡ μητέρα ἔστρω-
νε τὸ τραπέζι σιγοτραγουδώντας. «Πήγαινε νὰ ταῖσεις
τὰ ἄλογα», εἶπε. «Τὸ πρωινὸ θὰ εἶναι ἕτοιμο σὲ δέκα
λεπτά. Καὶ κοίτα ἂν εἶναι ἐντάξει ἡ Ντέιζι».

Ὁ Μπρὺς ἔμεινε ἀποσβολωμένος στὴ μέση τῆς κου-
ζίνας. «Χριστούλη μου!» εἶπε. «Τὴν ξέχασα δεμένη ὅλη
νύχτα ἔξω!»

Ἡ μητέρα γύρισε ἀπότομα: «Ποῦ;»

«Στὴ στροφή».

«Ἐκεῖ ποὺ γαβγίζουν τὰ σκυλιὰ;»

«Ναί». Τὸ στομάχι του ἀνακατεύτηκε, τὸν ἔπιασε
φόβος. «Μπορεῖ νὰ γέννησε».

«Θέλει ἀκόμα δυὸ-τρεῖς μέρες», εἶπε ἡ μητέρα. Ἀλ-

λά ὁ Μπρούς, βλέποντάς τη καὶ μόνο, κατάλαβε ὅτι κάτι δὲν πήγαινε καλά, ὅτι κάτι τὴ φόβιζε. Βγῆκαν ἀμέσως τρέχοντας.

Καθὼς ἔστριβε στὸν ἀχρωῶνα τοῦ Τσάνς, σκεπτόταν πὼς ἦταν ἀδύνατον νὰ γάβγιζαν τὴν Ντέιζι τὰ σκυλιά. Τὴν εἶχε δέσει ψηλότερα, ὅχι χαμηλὰ στὸν μαϊάνδρο ὅπου εἶχαν μαζευτεῖ. Τὰ μάτια του διέτρεξαν τὸ καστανὸ καὶ ὑγρὸ λιβάδι μὲ τὸ κοντοκομμένο χορτάρι κι ἔπειτα τὴν ἄκρη τοῦ θαμνότοπου, ἐκεῖ ὅπου τὸ ποτάμι κυλοῦσε ξυστὰ κάτω ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς βόρειας ὄχτης. Πουθενὰ ἡ φοράδα! Ἄνοιξε τὸ στόμα καί, χωρὶς νὰ σταματήσει, στράφηκε ἐλαφρὰ γιὰ νὰ φωνάξει τὴ μητέρα. Ὑστερα τάχυνε τὸ βῆμα πρὸς τὴν πλαγιά τῆς κοίτης.

Μόλις πέρασε τὴ μικρὴ συστάδα θάμνων στὴν ἀκροποταμιά πίσω ἀπὸ τοῦ Τσάνς, φάνηκαν τὰ ζῶα. Ἡ φοράδα ἔστεκε πάνω ἀπὸ τὰ σταχτιά χαμόκλαδα σὰν μιὰ κοκκινωπὴ κουκκίδα, ἐνῶ στὰ πόδια της ξεχώριζε ἕνα μικρότερο σημαδάκι. Ἐπτὰ-ὀκτῶ σκυλιὰ πηδοῦσαν, γάβγιζαν καὶ κάθονταν τριγύρω. Ἀκόμα κι ἀπὸ τόσο μακριά, ὁ Μπρούς διέκρινε τὸν Σπότ καὶ τὸ ἐρντέιλ τοῦ Τσάπμαν.

Ἐβαλε μιὰ φωνὴ καὶ συνέχισε νὰ τρέχει. Διασχίζοντας μιὰ ἀλάνα, ἔσκυψε ἐν κινήσει καὶ σηκώθηκε σφίγγοντας μιὰ χούφτα πέτρες. Μὲ μιὰ γρήγορη διαδοχικὴ κίνηση κοντοστάθηκε, ἄνοιξε τὰ πόδια, σημάδεψε καὶ πέταξε ἕνα χαλίκι στὴν ἀγέλη στὸ βάθος. Ἡ βολὴ δὲν τὰ πλησίασε καν, ὅμως τὰ σκυλιὰ γύρισαν τὰ κεφάλια καὶ κάθισαν στὰ πισινὰ τους γαβγίζοντας κοφτὰ κι ἐπιθετικά. Οἱ γλῶσσες τους κρέμονταν λὲς κι εἶχαν τρέξει κάπου μακριά.

Ὁ Μπρὺς φώναζε καὶ τὰ πετροβόλησε ξανά, μὲ τὸ ἓνα μάτι στὴν ἀγέλη καὶ τὸ ἄλλο στὸ ξανθὸ πουλάρι στὰ πόδια τῆς φοράδας, ποὺ εἶχε χαμηλώσει τ' ἄφτιά της. Καθὼς ἔτρεχε, εἶδε τὸ μουσούδι του νὰ τινάζεται πάνω κάτω. Ὅλα ἐντάξει, λοιπόν: τὸ ἀλογάκι ἦταν ζωντανό. Σταμάτησε νὰ τρέχει καὶ πλησίασε ἡσυχά. Ποτὲ βιαστικές κινήσεις, ποτὲ φωνές ὅταν εἴμαστε κοντὰ σὲ ζῶο, ἔλεγε ὁ πατέρας.

Τὸ πουλάρι σάλεψε ξανά, σήκωσε τὸ κεφάλι μὲ μάτια γουρλωμένα καὶ θολά, ἄπλωσε τὰ πόδια —ποὺ ἦταν λευκὰ στὶς κνήμες— καὶ προσπάθησε νὰ σταθεῖ ὄρθιο. «Μὴ βιάζεσαι, ἀγόρι μου», εἶπε ὁ Μπρὺς. «Ἦρεμα, φιλαράκο». Ἡ μητέρα, μὲ τὰ μαλλιά της σχεδὸν λυτά, πλησίασε ἀσθμαίνοντας καὶ ὁ Μπρὺς στράφηκε πρὸς τὸ μέρος τῆς χαρούμενος. «Ὅλα καλὰ, μαμά! Δὲν τὸν πείραξαν! Ὠραῖος δὲν εἶναι;»

Τὸ παιδὶ χάιδεψε τὴ μουσούδα τῆς φοράδας ποὺ βαριανάσαινε ρίχνοντας τ' ἄφτιά μιὰ μπρός, μιὰ πίσω. Τὰ πλευρά της ἦταν ἰδρωμένα, ἔτρεμε. Ὁ Μπρὺς, ἀνακουφισμένος ποὺ τὸ πουλάρι δὲν εἶχε πάθει τίποτα, τὴ χάιδεψε κοιτώντας τὸ ἀλογάκι ποὺ καθόταν στὰ καπούλια του σὰν σκυλί. «Κοίτα, μαμά!» εἶπε. «Τὰ πόδια του εἶναι ἄσπρα στὴν ἄκρη, σὰν νὰ φοράει κάλτσες. Νὰ τὸν λέω “Κάλτσα”; Φίνο πουλάρι, ἔ, μαμά; Ὠραῖος εἶσαι, ἀγόρι μου!» Ἐσκυψε νὰ πιάσει τὴ χαίτη του καὶ τὸ ἄλογο σκίρτησε κι ἀποτραβήχτηκε.

Τότε ὁ Μπρὺς πρόσεξε τὸ πρόσωπο τῆς μητέρας. Ἦταν ἡσυχό, πολὺ ἡσυχό. Ἐνόσω φλυαροῦσε, ἐκεῖνη δὲν εἶχε πεῖ λέξη. Ἀντὶ γιὰ ἀπάντηση, γονάτισε λίγο μακρύτερα ἀπὸ τὸ πουλάρι καὶ τὸ περιεργάστηκε προσε-

κτικά. Τὸ παιδὶ στύλωσε τὰ μάτια του στὰ δικά της. Κάτι δὲν πήγαινε καλὰ μέ...

«Μαμά!» φώναξε. «Τί ἔχουν τὰ μπροστινά του πόδια;»

Ἐφυγε ἀπὸ κεῖ ποὺ στεκόταν, πλάι στὸ κεφάλι τῆς Ντέιζι, καὶ πῆγε ἀπὸ τὴν ἄλλη κοιτώντας ἐπίμονα. Τὰ ὑποκνήμια τοῦ πουλαριοῦ φαίνονταν στραβά — καὶ ἦταν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ λυγρίζουν ἀπ' τὸ βάρος τοῦ σώματος καὶ ν' ἀκουμποῦν στὸ χῶμα. Φοβισμένο ἀπ' τὶς κινήσεις τοῦ παιδιοῦ, τὸ ἀλογάκι πάλευε νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του, τρέκλιζε κι ἐπεφτε πασχίζοντας νὰ κολλήσῃ στὸ πλευρὸ τῆς μητέρας του. Ὡσπου περπάτησε, καὶ ὁ Μπρούς εἶδε ὅτι πατοῦσε στοὺς ἀστραγάλους. Οἱ ὀπλές του ἐξεῖχαν πρὸς τὰ μπρὸς σὰν τὰ χοντροπάπουτσα τῶν κωμικῶν στὸ σινεμά.

Ἡ μητέρα ἔσφιξε τὰ χεῖλη, κούνησε τὸ κεφάλι. Οἱ κινήσεις της ἦταν τόσο ἀνάλαφρες, ποὺ ὅταν ἀκούμπησε τὸ χέρι της στὸ μέτωπο τοῦ νεογέννητου, τὸ πουλάρι σκίρτησε ἀπολαμβάνοντας τὸ χάδι. «Ἄμοιρο στραβοκάνικο πλάσμα», εἶπε βουρκωμένη. «Καημένο πλασματάκι, εἶσαι ξεγραμμένο...»

Ἡρεμα ὅπως πρίν, στράφηκε στὴν ἀγέλη καὶ ὁ Μπρούς τὴν ἀκουσε πρώτη φορὰ νὰ βλαστημᾷ. Σιγανά, σχεδὸν ψιθυριστά, ἔβρισε τὰ σκυλιὰ ποὺ κάθονταν δίπλα μὲ τὶς γλῶσσες κρεμασμένες. «Πανάθεμά σας», εἶπε. «Πανάθεμα τὸ ἄγριο αἷμα σας, ποὺ πήρατε στὸ κυνήγι μιὰ μάνα καὶ τὸ φτωχό της τὸ πουλαράκι».

Γύρισε στὸν Μπρούς ποὺ κοιτοῦσε μὲ τρεμάμενα χεῖλη καὶ εἶπε: «Φώναξε τὸν Τζιμ Ἐνιτς, πές του νὰ φέρεῖ ἓνα κάρο. Καὶ μὴν κλαῖς. Δὲν φταῖς ἐσύ».

Τὸ στόμα του σφίχτηκε, ἓνας λυγμὸς φούσκωσε στὸ στῆθος του. Δαγκώθηκε καὶ κόλλησε τὸ πιγούνη στὸ στέρνο γιὰ νὰ μὴν κλάψει, ἀλλὰ τὸν πῆραν τὰ δάκρυα.

«Ἐγὼ φταίω!» εἶπε. Ἔκανε μεταβολὴ κι ἄρχισε νὰ τρέχει.

Ἀργότερα, καθὼς ἐπέστρεφαν ἀνεβαίνοντας τὴν πλαγιὰ μὲ τὸ κάρο, ἔχοντας τὸ πουλάρι δεμένο στὴν καρότσα —τὸ μουσούδι του μιὰ σηκωνόταν καὶ μιὰ χτυποῦσε στὰ σανίδια— καὶ ξοπίσω τὴ φοράδα ποὺ τρόχαζε χλιμιντρίζοντας ἀνήσυχα, ὁ Μπρὺς ἔγειρε καὶ τεντώθηκε γιὰ νὰ χαϊδέψει τὸ ἀλογάκι στὰ καπούλια. «Χριστοῦλη μου!» εἶπε. «Καημένε Κάλτσα...»

Ἡ μητέρα εἶχε τυλίξει τὸ μπράτσο τῆς γύρω του, κρατώντας τον γιὰ νὰ μὴ σκύβει πολὺ. Ὁ Μπρὺς δὲν ἤξερε ποῦ βρίσκονταν, ὥσπου τὴν ἄκουσε νὰ λέει ἐκπληκτικὴ καὶ ἀνακουφισμένη: «Ὁ μπαμπάς!»

Τὸν ἔπιασε ἀμέσως ταραχή. Εἶχε ἀμελήσει τὴ δουλειά του, εἶχε ἀφήσει τὴν Ντίζι ὅλη νύχτα ἔξω. Ἡ εὐθύνη ἦταν δική του καὶ μόνο. Ζάρωσε στὸ κᾶθισμα καὶ κάθισε ἀνακουρकुουδα ἀνάμεσα στὸν Ἔνιτς καὶ στὴ μητέρα κοιτώντας ἀπὸ τὴ χαραμάδα ὅπως ὁ τυφλοπόντικας ἀπ' τὸ λαγούμι. Εἶδε πλάι στὸν ἀχυρόνα τὴ Φὸρντ καὶ τὴ βαριὰ φιγούρα τοῦ πατέρα ποὺ ξεφόρτωνε σκυφτὸς τσουβάλια καὶ ἄχυρο. Τὸ αὐτοκίνητο ἦταν καλυμμένο μὲ λάσπη, τὸ ἴδιο καὶ τὸ παντελόνι του. Ὁ Μπρὺς χῶθηκε βαθύτερα στὴ σχισμὴ παρακολουθώντας τὸν πατέρα, ἐνόσω ἡ μητέρα τοῦ ἐξηγοῦσε τί εἶχε συμβεῖ.

Ὁ πατέρας καὶ ὁ Ἔνιτς ἔπιασαν τὸ πουλάρι, τὸ ἀκούμπησαν στὸ χῶμα καὶ ὁ πατέρας ἔγειρε νὰ ψηλαφήσει

τοὺς ἀστραγάλους. Τὸ πρόσωπό του, ξαναμμένο ἀπὸ τὸν ἄερα, ἦταν ἀνέκφραστο καὶ τὰ μεγάλα τετράγωνα χέρια του βρόμικα. Ἐξέτασε προσεκτικὰ τὸ ἀλογάκι γιὰ κάμποση ὥρα καὶ σηκώθηκε.

«Θὰ ἦταν πρώτης τάξεως πουλάρι», εἶπε. «Ὁ διάολος νὰ τοὺς πάρει τοὺς κοπρίτες, τὰ μπάσταρδα». Τίναξε τὸ παντελόνι του καὶ κοίταξε τὴ μητέρα. «Γιατί ἦταν ἔξω ἡ Ντέιζι;»

«Εἶπα στὸν Μπρὺς νὰ τὴ βγάλει. Ὁ ἀχυρώνας δὲν τὴ χωράει, εἶναι στενός, σκέφτηκα ὅτι καλὸ θὰ τῆς ἔκανε νὰ ξεμουδιάσει, μετὰ ἔλειωσε ὁ πάγος κι ἔπεσε ἡ γέφυρα κι ἔγινε μεγάλο νταβαντούρι...» Μιλοῦσε βιαστικά. Ὁ Μπρὺς διαισθάνθηκε στὴ φωνή της τὸν δικό του φόβο καὶ τὴν ἐνοχή. Ἡ μητέρα προσπαθοῦσε νὰ τὸν προστατέψει, ὅμως μέσα του ἤξερε ὅτι αὐτὸς ἔφταιγε.

«Δὲν ἤθελα νὰ τὴν ἀφήσω ἔξω, μπαμπά!» εἶπε. Ἡ φωνή του ἔγινε τσιριχτή. Ξεροκατάπιε. «Εἶχα σκοπὸ νὰ τὴ γυρίσω πρὶν ἀπ' τὸ βραδινό, ἀλλὰ ἡ γέφυρα...»

Τὰ βλοσυρὰ μάτια τοῦ πατέρα χαμήλωσαν πάνω του κι ὁ Μπρὺς ἔπαψε. Ὅμως ὁ πατέρας δὲν ἔβαλε τίς φωνές. Φαινόταν μονάχα κουρασμένος. Κοίταξε τὸ πουλάρι, ἔπειτα τὸν Ἔνιτς. «Ἐκατὸ τὰ ἕκατὸ χασούρα;»

Τὸ πρόσωπο τοῦ Ἔνιτς ἦταν τραχὺ καὶ ρυτιδωμένο. Δυὸ αὐλακίες τὸ ἔσκαβαν ἀπὸ τὰ ρουθούνια ὡς τίς ἄκρες τῶν χειλιῶν. Στὴν ἀριστερὴ φώλιαζε μιὰ καφετιά κρεατοελιά πού, καθὼς μασοῦσε ἓνα ξερόχορτο, πότε πρόβαλλε καὶ πότε χανόταν. «Ὅ,τι πιάσει τὸ τομάρι».

Ὁ Μπρὺς ἔκλεισε τὸ στόμα καὶ κατάπιε τὸ σάλιο του. «Μπαμπά!» εἶπε. «Δὲν θὰ τὸ τουφεκίσεις, ἔ;»

«Τί ἄλλο νὰ κάνω;» ἀπάντησε. «Τὸ σακάτικο τὸ ἄλογο εἶναι ἄχρηστο. Χάρη θὰ τοῦ κάνουμε».

«Δῶς' το σ' ἐμένα. Θὰ τὸ βάλω νὰ ξαπλώσει καὶ θὰ τὸ γιатρέψω».

«Καλῶς», εἶπε, χωρὶς εἰρωνεία ἢ διάθεση γι' ἀστεῖα. «Βάλ' το, ἔχεις μιὰ ὥρα».

Ἡ μητέρα πλησίασε καὶ στάθηκε πλάι στὸν Μπρούς λὲς κι ἦταν σύμμαχοι καὶ οἱ ἄλλοι ἀντίπαλοι. «Τζίμ», εἶπε γρήγορα, «δὲν μπορεῖς νὰ τοῦ φορέσεις νάρθηκες; Ὁ μπαμπάς μου, θυμᾶμαι, εἶχε ἓνα ἄλογο ποὺ εἶχε σπάσει τὸ πόδι κάτω ἀπ' τὸ γόνατο κι ἔτσι τὸ γλύτωσε».

«Πολὺ δύσκολο», ἀπάντησε ὁ Ἔνιτς. «Ὅχι στὴν κατάστασή του, καὶ μιλάμε γιὰ δυὸ πόδια...» Ξερίζωσε ἓνα ἀγριόχορτο καὶ μάδησε τὰ ξερὰ φυλλαράκια. «Τὸ ἄλογο δὲν καταλαβαίνει ὅτι πρέπει νὰ κάτσει ἀκίνητο».

«Δὲν ἀξίζει μιὰ δοκιμή;» ρώτησε ἡ μητέρα. «Τὰ κόκαλα τῶν παιδιῶν δένουν γρήγορα, τὸ ἴδιο θὰ ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ πουλάρια».

«Δὲν ξέρω. Ἴσως ὑπάρχει μιὰ πιθανότητα, ἐλάχιστη».

«Μπό», εἶπε στὸν ἄντρα της, «γιατί νὰ μὴν προσπαθήσουμε; Κρίμα εἶναι, τόσο ὠραῖο ἄλογάκι».

«Τὸ ξέρω!» εἶπε ὁ πατέρας. «Οὔτ' ἐμένα μ' ἀρέσει νὰ σκοτώνω πουλάρια. Ἀλλὰ δὲν εἶδα ποτέ μου κουτσὸ ἄλογο νὰ γίνεται καλὰ. Θὰ μποῦμε σὲ φασαρία καὶ σὲ κόπο καὶ στὸ τέλος πάλι θὰ τὸ τουφεκίσουμε».

«Σὲ παρακαλῶ», εἶπε. Τοῦ ἔνευσε ἐλαφρὰ κι ἔπειτα κοίταξαν καὶ οἱ δυὸ τὸν Μπρούς. Τὸ παιδί αἰσθάνθηκε τὰ μάτια του ὑγρὰ καὶ γύρισε ἀπὸ τὴν ἄλλη ψάχνοντας τ' ἀφτιά τοῦ πουλαριοῦ. Τὸ ζῶο πάλευε νὰ ἰσορ-

ροπήσει τρεκλίζοντας και ό "Ενιτς τό πάτησε στόν αὐχένα. Ἡ φοράδα χλιμίντρισε ἀνήσυχα και βραχνά.

«Πόσο ἔχουν αὐτά τὰ πέδικλα, οἱ νάρθηκες τέλος πάντων;» εἶπε τελικά ό πατέρας. Ὁ Μπρούς στράφηκε μέ τό στόμα ἀνοιχτό, ὅλο ἐλπίδα.

«Δυό-τρία δολάρια τό πολύ», ἀπάντησε ό "Ενιτς.

«Ὑπάρχει περίπτωση νά ἰσιώσει;»

«Μιά στίς χίλιες, ἴσως».

«Ἐντάξει. Πᾶμε στόν Μακντόναλντ».

«Τί καλά!» εἶπε ἡ μητέρα σφίγγοντας τόν Μπρούς στήν ἀγκαλιά της.

«Καλά ἢ ὄχι, αὐτό δέν τό ξέρω», ἀπάντησε ό πατέρας. «Μπορεῖ νά τό μετανιώσουμε». Γύρισε στόν Μπρούς: «Ὑπ' εὐθύνη σου. Θά τό φροντίζεις ἀποκλειστικά ἐσύ».

«Τ' ὀρκίζομαι!» εἶπε ό Μπρούς. Ἐβγαλε τό χέρι ἀπό τήν τσέπη και σκούπισε τό μάτι του. «Κάθε μέρα θά τό φροντίζω».

Μετανιωμένος, γεμάτος ντροπή και εὐγνωμοσύνη και συνειδητοποιώντας ξαφνικά τό βάρος τῆς εὐθύνης, χάζεψε τόν πατέρα και τόν "Ενιτς πού ξεκίνησαν πρὸς τό σπίτι για νά πάρουν μιὰ μεζούρα. Προχώρησαν δέκα μέτρα και φώναξε: «Σ' εὐχαριστῶ, μπαμπά! Σ' εὐχαριστῶ πολύ!»

Ὁ πατέρας στράφηκε ἑλαφρά και μίλησε στόν "Ενιτς. Ὁ Μπρούς ἔγειρε νά χαϊδέψει τό πουλάρι, κοίταξε τή μητέρα, γέλασε κι ὕστερα αἰσθάνθηκε τό γέλιο του νά γίνεται πικρό κλάμα. Γύρισε ἀπό τήν ἄλλη για νά κρυφτεῖ και εἶδε τόν Σπότ νά κοιτᾷ διερευνητικά ἀπό τή γωνία τοῦ ἀχυρώνα. Τό σκυλί ἔκανε τρία-τέσσερα δειλά βή-

ματα και κοντοστάθηκε κουνώντας την ούρά. Πολύ άργά (ποτέ βιαστικές κινήσεις, ποτέ φωνές όταν είμαστε κοντά σέ ζώο) τὸ παιδί ἔσκυψε κι ἔπιασε μιὰ βαριά πέτρα. Σηκώθηκε σὰν νὰ μὴ συμβαίνει τίποτα, τεντώθηκε καὶ τὴν πέταξε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη. Βρῆκε τὸν Σπὸτ κατευθεῖαν στὸ πλευρό. Τὸ σκυλὶ ἔβγαλε ἓνα κοφτὸ γάβγισμα, ἔχωσε τὴν οὐρὰ στὰ σκέλια κι ἄρχισε νὰ τρέχει χοροπηδώντας γύρω ἀπὸ τὸν ἀχυρώνα, ἐνῶ ὁ Μπρὸς τὸ κυνηγοῦσε πετώντας του χοῦφτες χῶμα, πέτρες καὶ χαλίκια καὶ φωνάζοντας: «Ξεκουμπίσου! Φύγε, ἀλλιῶς θὰ σέ πλακώσω στὶς κλοτσιές. Δρόμο, φύγε!»

Ἔτσι, ἐνῶ ὅλη τὴν ἀνοιξὴ ὁ τόπος στέγνωνε στὸν ἥλιο, ἐνῶ οἱ ἰτιές ψήλωναν στὰ βαλτόνερα καὶ ἡ λάσπη ποὺ εἶχε ἀφήσει ἡ πλημύρα ξεραινόταν ἀνάμεσα στὶς ρίζες, ἐνῶ τὸ λιβάδι πρασίνιζε, ἐνῶ τὰ φυλλaráκια τύλιγαν σὰν ἀχλὺ τὰ χαμόκλαδα τῆς ὄχθης καὶ οἱ πικραλίδες ἔβαφαν τὶς ἰσιάδες μὲ χρυσὲς πινελιές, ὁ Μπρὸς φρόντιζε τὸ πουλάρι του. Ἐνῶ τὰ ἄλλα παιδιὰ ἀλώνιζαν τοὺς λόφους μὲ εἰκοσιδυάρες καραμπίνες ψάχνοντας γιὰ τυφλοπόντικες, κουνέλια καὶ ἀγριόγαλους, αὐτὸς ἐπέβλεπε σχολαστικὰ τὸν θηλασμὸ τοῦ πουλαριοῦ καὶ τὸ χάζεψε καθὼς μάθαινε νὰ βόσκει. Ἐνῶ ἡ παρέα του ἔφτιαχνε ἓνα ἀνήλιαγο κρησφύγετο βαθιὰ μὲς στοὺς θάμνους πίσω ἀπὸ τοῦ Χάζαρντ, αὐτὸς ξύστριζε, βούρτσιζε καὶ ξάκριζε τὴν ξανθὴ χαίτη τοῦ ἀλόγου. Ὅταν τὰ παιδιὰ μαζὶ μὲ τὰ σκυλιὰ τους ξεχύνονταν ἀγεληδὸν γιὰ νὰ κυνηγήσουν λαγούς στὸ χωριὸ καὶ στὶς ράθυμες στροφές τοῦ ποταμοῦ, αὐτὸς ἔστηνε καρτέρι στὴ βεράντα μὲ τὴ σφεντόνα κι ἓνα κονσερβοκούτι γεμάτο στρογγυλὲς πετροῦλες παραμονεύοντας τὰ ἀδέσποτα. Κήρυξε ἱερὸ πό-

λεμο ἐναντίον τους, ὥσπου ἔμαθαν νὰ κάνουν μιὰ μεγάλη παράκαμψη περιμετρικὰ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ ποτὲ δὲν συγχώρησε τελείως οὔτε τὸν ἴδιο του τὸν σκύλο. Ἡ ζωὴ του γύριζε γύρω ἀπὸ τὸ πεδικλωμένο καὶ δέσμιο πουλάρι μὲ τὸ ἀργὸ πηδηχτὸ βάδισμα καὶ τὰ τρυφερά χεῖλη πού κορφολογοῦσαν τὸ χορτάρι.

Ὁ Ἕνιτς, πού πλέον δούλευε ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ στὸ μπάρ «Τὸ μισὸ διαμάντι»,² τοὺς ἐπισκεπτόταν μιὰ φορὰ τῇ βδομάδᾳ περίπου. Μὲ τὴν ἴδια πάντα βουβή καὶ ἀπαθὴ ὄψη πού τρώμαζε τὸ παιδί, ἐπιθεωροῦσε τὸ πουλάρι καὶ ἔπειτα ἔσκυβε, ψηλαφοῦσε ὑποκνήμια καὶ ἀστραγάλους καὶ σηκωνόταν γιὰ νὰ περιεργαστεῖ τὸ ἀδέξιο περπάτημα καθὼς τὸ ἀλογάκι ζύγωνε τὸν Μπρούς πού τοῦ ἔτεινε μιὰ χούφτα χόρτα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν ἀνέκφραστο. Οἱ σκέψεις του παρέμεναν κρυμμένες στὶς ρυτίδες του ὅπως ἡ σκούρα κρεατοελιὰ στὴν αὐλακιά πλάι στὸ στόμα. Ἐνίοτε ὁ Μπρούς κάρφωνε ἀσυναίσθητα τὰ μάτια του πάνω τῆς λὲς καὶ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ φανερώσει κάτι. Ἀλλὰ ὅταν τὸν πίεζε νὰ μιλήσει, ὅταν τοῦ ἔλεγε «Στρώνει, ἔ; Περπατάει πιὸ ἴσια, κύριε Ἕνιτς, δὲν εἶν' ἔτσι; Δὲν στραβώνουν καὶ τόσο οἱ ἀστράγαλοι, ἔ;», ὁ ἀλογὰς δὲν τὸν ἐνθάρρυνε πολὺ:

«Ὑπομονή. Μεγαλώνει, αὐτὸ εἶναι σίγουρο. Ἄσ' το ἄλλον ἕναν μήνα».

Ἐφτασε ὁ Μάιος. Ὁ ποταμὸς ἔρρεε πάλι ἡρεμος καὶ διάφανος, μάλιστα κάποια παιδιὰ εἶχαν ἀρχίσει κιόλας

2. Τὸ «μισὸ διαμάντι» εἶναι τύπος θηλιᾶς γιὰ τὴ στερέωση φορτίων στὴ ράχη ὑποζυγίων, συνεπῶς τὸ ἐν λόγω μπάρ εἶναι χῶρος συνάθροισης ἀλογάδων.

τις βουτιές. Ἡ σχολικὴ χρονιά εἶχε σχεδὸν τελειώσει. Ὅμως ὁ Μπορὺς συνέχιζε νὰ μὴν ἔχει τίποτε ἄλλο στὸν νοῦ του ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Κάλτσα. Τόσο λαχταροῦσε νὰ γιатреуτεῖ τὸ πουλάρι, ποὺ θύμωνε ὡς καὶ μὲ τὴν Ντέιζι ὅταν κάποιες φορὲς δὲν τὸ ἄφηνε νὰ θηλάσει ὅσο ἤθελε. Ἐπαιρνε τὸν μπαλτά, ἔκοβε τὰ ψηλὰ καὶ χλωρὰ χόρτα στὶς γωνιὲς τῆς περιφραξῆς, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔφτανε ὁ Κάλτσας, καὶ τὸν τάιζε μὲ τὸ χέρι. Τοῦ ἔμαθε νὰ χώνει τὸ μουσοῦδι στὴν τσέπη του γιὰ νὰ πιάνει κύβους ζάχαρης. Καὶ στὸ βάθος τοῦ μυαλοῦ του φώλιαζε ἓνας φόβος: στὰ μέσα Ἰουνίου θὰ πηγαινῶν στὸ ὑποστατικό· ἂν ὁ Κάλτσας δὲν εἶχε γιатреуτεῖ ὡς τότε, ἴσως νὰ μὴν μποροῦσε νὰ τοὺς ἀκολουθήσει.

«Μπαμπά», εἶπε μιὰ βδομάδα πρὶν ἀπ' τὴ μέρα ποὺ ὑπολόγιζαν νὰ φύγουν, «πόσα πράγματα θὰ πάρουμε στὸ κτήμα;»

«Δὲν ξέρω, μάλλον ὅ,τι χωράει ἡ καρότσα. Γιατί ρωτᾷς;»

«Ἄ, χωρὶς λόγο, ἀπὸ περιέργεια». Διέτρεξε τὸ καμπύλο ἄκρο τοῦ τραπεζιοῦ μὲ τὸν δείκτη καὶ τὸν μέσο του καὶ τρύπωσε στὸ διπλανὸ δωμάτιο. Ἄν γέμιζαν τὸ κάρο, θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ φορτώσουν καὶ νὰ μεταφέρουν τὸ πουλάρι. Κι ὁ Κάλτσας δὲν μποροῦσε νὰ βαδίζει ὀγδόντα χιλιόμετρα. Θὰ ξέμενε πίσω προτοῦ ἀνέβουν τὴν πλαγιά καὶ θὰ σερνόταν στὸ κατόπι τοὺς σὰν τὸ κουτσὸ παιδί στὸν *Αὐλητὴ τοῦ Χάμελιν*,³ κι αὐτοὶ θὰ τὸν κοίταζαν νὰ πασχίζει νὰ τοὺς προφτάσει.

3. Ἀπὸ τὰ γνωστότερα γερμανικὰ παραμύθια τῆς συλλογῆς τῶν Ἀδελφῶν Γκριμ.

Ἡ εἰκόνα ἦταν τόσο ὀδυνηρή, πὺν καθὼς τὴ σκεφτόταν τὸ ἴδιο βράδυ στὸ κρεβάτι δὲν μποροῦσε νὰ συγκρατῇ τὰ δάκρυά του. Τὸ πρῶν βρῆκε τὸ θάρρος νὰ ρωτῇ τὸν πατέρα ἂν θὰ ἔπαιρναν τὸ πουλᾶρι στὸ ἀγρόκτημα. Ὁ πατέρας τὸν κοίταξε μὲ βλέμμα ἐξίσου σοβαρὸ μὲ τοῦ Ἑνιτς. Τὰ λόγια του πρόδιδαν κούραση καὶ ἀνυπομονησία: «Πῶς νὰ ἔρθει; Ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ περπατήσει»

«Τὸ θέλω, μπαμπά!»

«Μπρούς», εἶπε ἡ μητέρα, «σκέψου λογικά. Ἄν γίνονταν νὰ τὸ πάρουμε, θὰ τὸ παίρναμε».

«Ὅμως, μαμά...»

«Δηλαδή τί ζητᾷς;» ρώτησε ὁ πατέρας. «Νὰ κουβαλήσουμε ἓνα κουτσὸ πουλᾶρι ὀγδόντα χιλιόμετρα;»

«Θὰ γίνει καλὰ ὥσπου νὰ βγεῖ τὸ καλοκαίρι καὶ θὰ γυρίσει περπατώντας».

«Ἄκου», εἶπε ὁ πατέρας. «Πάρ' το ἀπόφαση, τὰ πόδια του δὲν φτιάχνουν. Κι οὔτε πρόκειται».

«Φτιάχνουν!» φώναξε ὁ Μπρούς. Μισοσηκώθηκε ἀπ' τὴν καρέκλα καὶ ὁ πατέρας κοίταξε τὴν μητέρα ζαλώνοντας τοὺς ὤμους.

«Μπό», ἔκανε ἡ μητέρα, «σὲ παρακαλῶ».

«Κάποτε πρέπει νὰ τὸ καταλάβει».

Τὸ πρῶν τοῦ Σαββάτου τὸ κάρου τοῦ Ἑνιτς φάνηκε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Προτοῦ προλάβει νὰ σηκωθεί ὁ πατέρας, ὁ Μπρούς ἦταν κιόλας στὴν πόρτα. «Χαίρετε, κύριε Ἑνιτς», εἶπε.

«Γειά σου, πιτσιρικά. Πῶς πάει τὸ πόνι σου;»

«Μιὰ χαρά. Πολὺ καλύτερα ἀπὸ τὴν τελευταία φορά πὺν τὸ εἶδατε».

«Χμ...» Ὁ ἀλογὰς τύλιξε τὸ μαστίγιο καὶ ξεπέζεψε. «Μαθαίνω ὅτι φεύγετε σὲ μιὰ βδομάδα».

«Ναί», εἶπε ὁ Μπρούς. «Πίσω εἶναι ὁ Κάλτσας».

Πῆγαν στὴν αὐλὴ καὶ βρῆκαν τὸν πατέρα. Μὲ τὰ χέρια δεμένα πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη, περιεργαζόταν τὸ πουλάρι ποὺ βιάδιζε γύρω κουτσαίνοντας. Κοίταξε τὸν Ἔνιτς. «Πῶς τὸ βλέπεις;» ρώτησε. «Ὁ μικρὸς λέει ὅτι τὸ πουλάρι του μπορεῖ νὰ περπατήσει μέχρι τὸ κτῆμα».

«Χμ...» ἔκανε ὁ Ἔνιτς. «Δὲν νομίζω». Πλησίασε τὸ ἄλλογο, τὸ κοίταξε προσεκτικὰ καὶ τὸ ἔξυσε ἀνάμεσα στ' ἄφτιά. Ὁ Κάλτσας σκίρτησε καὶ φρούμαξε σκύβοντας στὴν τσέπη του. «Σωστὸ κατοικίδιο τὸν ἔκανε ὁ πιτσιρικάς».

Ὁ πατέρας γρύλισε. «Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα, νὰ πάρ' ἡ εὐχή».

«Δὲν λέω ὅτι μπορεῖ νὰ περπατήσει», εἶπε ὁ Μπρούς. «Λέω νὰ τὸν φορτώσουμε στὸ κάρο. Μετὰ θὰ γίνει καλὰ καὶ θὰ γυρίσει μὲ τὰ πόδια».

«Χμ...» εἶπε ὁ Ἔνιτς. «Ἄς τοῦ βγάλουμε μισὸ λεπτὸ τοὺς νάρθηκες».

Ἔλυσε τὰ τριπλὰ λουριὰ ποὺ τύλιγαν τὸ κάθε πόδι, τράβηξε τοὺς νάρθηκες κι ἔκανε πίσω. Τὸ πουλάρι στηριζόταν στοὺς ἀστραγάλους σχεδὸν ὅσο καὶ τὴ μέρα ποὺ γεννήθηκε. Ὡς καὶ ὁ Μπρούς, ποὺ παρακολουθοῦσε μὲ τεταμένη τὴν προσοχή, τὸ κατάλαβε. Ὁ ἀλογὰς κούνησε τὸ κεφάλι.

«Τὰ βλέπεις, Μπρούς;» εἶπε ὁ πατέρας. «Εἶναι χάλια καὶ δὲν πρόκειται νὰ καλυτερέψει. Πρέπει νὰ τὸ πάρεις ἀπόφαση...»

«Θὰ καλυτερέψει!» φώναξε. «Χρόνο θέλει, τίποτ'

άλλο». Κοίταζε τὸν πατέρα κι ἔπειτα τὸν Ἕνιτς, ὅμως τὰ πρόσωπά τους δὲν φανέρωναν ἐλπίδα. Ἄνοιξε τὸ στόμα γιὰ νὰ συνεχίσει καὶ ὁ πατέρας ἔσμιξε τὰ φρύδια του· τὸν εἶχε πιάσει ἕνας ξαφνικός, ἀνεξήγητος θυμὸς κι ἀνέμισε κοφτὰ τὸ χέρι λέγοντας:

«Κακῶς μπλέξαμε σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία. Μπέρδεμα μεγάλο». Ψηλάφησε τὶς τσέπες τῆς ζακέτας του, ψαχούλεψε τὸ γιλέκο. «Τρέξε στὸ σπίτι καὶ φέρε μου δυὸ ποῦρα».

Τὸ παιδί, κοιτώντας τὸν Ἕνιτς, δίστασε. «Τρέξε!» εἶπε αὐστηρὰ ὁ πατέρας.

Ὁ Μπροῦς ἄφησε ἀπρόθυμα τὸ καπίστρι καὶ ξεκίνησε. Στὴν πόρτα κοντοστάθηκε, στράφηκε καὶ εἶδε τὸν πατέρα καὶ τὸν Ἕνιτς νὰ συζητοῦν. Μιλοῦσαν τόσο χαμηλόφωνα, ποὺ τὰ λόγια τους δὲν ἔφταναν ἐκεῖ ποὺ στεκόταν. Ὁ πατέρας κούνησε τὸ κεφάλι καὶ ὁ ἀλογὰς ἔσκυψε κι ἔκοψε ἕνα ἀγριόχορτο. Ἦταν καὶ οἱ δυὸ ἐναντίον του, πίστευαν πῶς ὁ Κάλτσας δὲν θὰ ἀνάρρωνε. Ὅμως θὰ ἀνάρρωνε! Κάπως θὰ γινόταν.

Ὁ Μπροῦς βρῆκε τὰ ποῦρα καὶ βγῆκε. Οἱ ἄντρες τὰ ἀναψαν, αὐτὸς τοὺς παρατηροῦσε. Ἡ ἀπογοήτευση τὸν ἀνακάτεψε καί, μαζὶ μὲ τὴν ἀπογοήτευση, τὸν τριβέλιζε μιὰ ἐρώτηση. Ὅταν πιὰ δὲν ἄντεχε ἄλλο τὴ σιωπή τους, ξέσπασε: «Τί θὰ κάνουμε; Ὁ Κάλτσας πρέπει κάπου νὰ μείνει».

«Ἄκου, μικρέ». Ὁ πατέρας κάθισε σ' ἕνα τρίποδο γιὰ πριόνισμα καὶ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ μπράτσο. Ἡ ἔκφρασή του ἦταν σοβαρή, ὁ τόνος του ἤρεμος. «Δὲν γίνεται νὰ τὸν πάρουμε μαζὶ μας. Στὴν κατάστασή του δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ περπατήσει. Κι οὔτε μπορούμε νὰ τὸν

φορτώσουμε. 'Ο Τζίμ, λοιπόν, πρότεινε νά τὸν ἀγοράσει. Θὰ σοῦ δώσει τρία δολάρια καί, ὅταν ἐπιστρέψεις, ἀν θέλεις τὸν ἀγοράζεις ξανά. Αὐτὸ βέβαια μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι τὰ πόδια του θὰ εἶν' ἐντάξει. Τὸ καλύτερο εἶναι νὰ τὸν ἀφήσουμε μὲ τὸν Τζίμ».

«Μμ...» Τὰ μάτια τοῦ Μπρὺς μελετοῦσαν τὴν κρεατοελιὰ στὸ μάγουλο τοῦ ἀλογᾶ. «Μπορεῖτε νὰ τὸν κάνετε καλὰ μέχρι τὸ φθινόπωρο, κύριε 'Ενιτς;»

«Μᾶλλον ὄχι», ἀπάντησε. «'Ετσι ὅπως εἶναι, μικρὴ ἢ πιθανότητα».

«'Αν ὑπάρχει περίπτωση νὰ γιатρευτεῖ, ὁ Τζίμ θὰ τὸν γιатρέψει», εἶπε ὁ πατέρας. «Πῶς σοῦ φαίνεται ἡ συμφωνία;»

«'Όταν γυρίσω, ἴσως νὰ ἔχει βγάλει τοὺς νάρθηκες καὶ νὰ τρέχει σὰν ἀστραπή», εἶπε ὁ Μπρὺς. «'Όταν τὸν ξαναδῶ, ἴσως νὰ μπορῶ νὰ τὸν καβαλήσω». 'Ο 'Ενιτς μάσησε τὸ ποῦρο του καὶ ἡ κρεατοελιὰ ἐξαφανίστηκε.

«'Εντάξει, λοιπόν», εἶπε ὁ Μπρὺς ἀνήσυχος ἀπὸ τὴν παγερὴ σιωπὴ τους. «'Όμως, φίλε μου Κάλτσα, λυπᾶμαι ποὺ σ' ἀφήνω».

«Εἶναι ἡ καλύτερη λύση», εἶπε ὁ πατέρας. Μιλοῦσε γρήγορα λὲς καὶ βιαζόταν. «Μπορεῖς νὰ τὸν πάρεις τώρα, ἐπιτόπου;» ρώτησε τὸν 'Ενιτς.

«'Ααα...» ἔκανε ὁ Μπρὺς. «Σήμερα;»

«'Εμπρός», εἶπε ὁ πατέρας. «Νὰ τελειώνουμε».

'Ενῶ οἱ ἄντρες σφιχτόδεναν τὸ πουλάρι καὶ τὸ ἀνέβαζαν στὴν καρότσα, ὁ Μπρὺς ἔστεκε παράμερα. 'Όταν ὁ 'Ενιτς κάθισε στὸ τιμόνι, τὸ παιδὶ τοῦ φώναξε: «'Ε! Δὲν τοῦ φορέσαμε τὰ πέδικλα». 'Ο ἀλογὰς καὶ ὁ πατέρας κοιτάχτηκαν.

Ὁ πατέρας σήκωσε τοὺς ὤμους. «Καλῶς», εἶπε καὶ βάλθηκε νὰ περνᾷ τοὺς νάρθηκες στὰ δεμένα μπροστινὰ πόδια.

«Ἄλλωὺς μπορεῖ νὰ χτυπήσει», εἶπε ὁ Μπρούς. Ἔσκυψε στὴν πόρτα τῆς καρότσας καὶ χάιδεψε τὸ λευκὸ μουσούδι. Καθὼς ἔφευγε τὸ κάρο, τὸ παιδί κοιτοῦσε δακρυσμένο σφίγγοντας τὰ τρία δολάρια καὶ παρακολουθώντας τὸ πουλάρι νὰ τεντώνει τρομαγμένο τὸν λαιμό του. Ἀπὸ τὴν καρότσα πρόβαλλαν τὸ κοκαλιάρικο κεφάλι του κι ἓνα γουρλωμένο μάτι.

Ὑστερα ἀπὸ πέντε μέρες, μὲς στὸ λοξὸ φῶς καὶ στὴ δροσιὰ τοῦ ἀνοιξιάτικου πρωινοῦ, βγῆκαν στὴ βεράντα γιὰ τελευταία φορὰ ὡς τὸν Σεπτέμβριο. Μπρὸς στὸν φράχτη περίμενε φορτωμένο τὸ κάρο. Ὁ πατέρας ἔπαιξε τὸ κλειδί στὴ χούφτα του καὶ κλότσησε τὴν κάσα τῆς πόρτας. «Ἔχε γειά, καλέ μου μπάλιο»,⁴ εἶπε. «Τὰ λέμε τὸ φθινόπωρο».

Πηγαίνοντας στὸ κάρο, ὁ Μπρούς τραγουδοῦσε δυνατά:

*Ἔχε γειά, καλέ μου μπάλιο, φεύγω ἀπ' τὸ Τσεγιέν,
φεύγω ἀπ' τὸ Τσεγιέν νὰ πάω στὴ Μοντάνα,
ἔχε γειά, καλέ μου μπάλιο, φεύγω ἀπ' τὸ Τσεγιέν.*

«Κόφ' το, θές νὰ ξυπνήσεις ὅλο τὸ χωριό;» εἶπε ὁ πατέρας καὶ τὸν ἔστειλε στὸ πίσω μέρος τῆς καρότσας. Τὸ

4. Στὸ πρωτότυπο: «Goodbye Old Paint». Πρόκειται γιὰ παραδοσιακὸ τραγούδι τῶν δυτικῶν ΗΠΑ. Ἡ λέξη *Paint* ἀναφέρεται σὲ ἀμερικανικὴ ράτσα ἀλόγων μὲ πιτσιλωτὸ τρίχωμα (American paint horse). Στὴ μετάφραση προτιμήθηκε ἡ λέξη *μπάλιος*, ποὺ εἶναι ἡ ἀντίστοιχη δημώδης ὀνομασία τῶν στικτῶν ἀλόγων.

παιδί, στριφογυρνώντας και παλεύοντας, στρυμώχτηκε ὡς τὸν λαιμὸ ἀνάμεσα στὶς ἀποσκευές. Ἡ μητέρα γύρισε νὰ δεῖ πῶς εἶχε βουλευτεῖ κι ἔβαλε τὰ γέλια. «Σὰν κουκουβαγάκι στὴ φωλιά», εἶπε.

Ὁ πατέρας τοῦ ἔκλεισε τὸ μάτι: «Ἄνοιξε τὸ στόμα καὶ θὰ σοῦ ρίξω ἓνα ποντίκι».

Ὁ Μπρὺς χαιρόταν ποὺ ἔφευγε. Ἡ σκέψη τοῦ ὑποστατικοῦ τὸν ἐνθουσίαζε. Ἄν εἶχε καὶ τὸν Κάλτσα μαζὶ θὰ ἦταν ἰδανικά, ἀλλὰ κοιτώντας γύρω τῇ βαρυφορτωμένη καρότσα ἔπρεπε νὰ παραδεχτεῖ ὅτι δὲν χωροῦσε. Ἐνῶ τραμπαλίζονταν ὥσπου νὰ βγοῦν στὸν δρόμο, ξανάπιασε σιγανὰ τὸ τραγούδι. Ἐπειτα ἔστριψαν ἀνατολικά πρὸς τοῦ ΜακΚένα, γιὰ ν' ἀφήσουν τὸ κλειδί.

Στὴ λασπερὴ γούβα ποὺ εἶχε καταντήσει σκουπιδοτοπος, ὁ δρόμος χωρίζε καὶ ἡ χωματερὴ ἐκτεινόταν στὴ μέση σὰν νησί. Τὸ παιδί ὁσμίστηκε τίς γνωστὲς μυρωδιές — σκουριά, πισσόχαρτο, στάχτη καὶ κάθε λογῆς σκουπίδια. Ἀπὸ δῶ εἶχε μαζέψει μπόλικο παλιοσίδερα, ἀλουμινόφυλλα, μπουκάλια, χαλασμένα μηχανήματα καὶ ρολόγια, καὶ μιὰ φορὰ εἶχε βρεῖ ἄθικτο ἓνα μπαστούνι μὲ κεχριμπαρένια λαβή. Ὁ πατέρας μπῆκε στὸ δεξιὸ δρομάκι καί, καθὼς περνοῦσαν ἀπ' τὸ κέντρο τῆς χωματερῆς, ὁ βορειοανατολικὸς ἄνεμος σκόρπισε μιὰ ἀνυπόφορη βρόμα.

«Πῶ πῶ σαπίλα!» εἶπε ἡ μητέρα πιάνοντας τὴ μύτη της.

Ὁ Μπρὺς ἐπανέλαβε τὰ λόγια της: «Πῶ πῶ σαπίλα! Πφφ!» Ἐκλείσε σφιχτὰ τὴ μύτη κι ἔκανε ὅτι ἔπεσε ξερός.

«Στὸν γυρισμὸ καλύτερα νὰ ἔρθουμε κόντρα στὸν ἀέρα», εἶπε ὁ πατέρας.

Ξύπνησαν τὸν ΜακΚένα, τοῦ ἔδωσαν τὸ κλειδὶ καὶ πῆραν τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Ὅσα προσπερνοῦσαν ἐντυπώνονταν ἀνάγλυφα καὶ διαυγῇ στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ. Δὲν θὰ τὰ ξανάβλεπε ὡς τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ. Πρόσεχε λεπτομέρειες ποὺ δὲν εἶχε δεῖ ποτὲ τόσο καθάρᾳ: τοὺς λόφους ποὺ χαμῆλωναν ὡς τὸ ποτάμι ἀπὸ τὰ βόρεια σὰν πέπλο μὲ τρεῖς πτυχές καὶ τὸ κωνικὸ καπελάκι στὸ μπουρὶ τῆς καλύβας τοῦ Κινέζου, ἀνατολικά τοῦ χωριοῦ. Ἀποχαιρετοῦσε τραγουδιστὰ ὅ,τι ἔβλεπε: «Ἔχε γειά, καλέ μου Κινέζε. Ἔχε γειά, καλέ μου Φρέντσμαν.⁵ Ἔχε γειά, καλή μου χωματερή, ἔχε γειά».

«Κλεῖστε τὶς μύτες σας», εἶπε ὁ πατέρας. «Ἔστριψε ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ σκουπιδότοπου. «Μὰ τὴν πίστη μου, κάποιος πέταξε κάτι πολὺ σάπιο ἐδῶ χάμω».

Κοίταξε μπρὸς σκύβοντας ἐλαφρὰ καὶ ὁ Μπρούς τὸν ἄκουσε νὰ βλαστημᾷ. Πλατάγισε τὰ γκέμια καὶ τὰ ζῶα ἄρχισαν νὰ τροχάζουν. «Τί συμβαίνει;» ἔκανε ἡ μητέρα. Ὁ Μπρούς τεντώθηκε νὰ δεῖ γιατί ἔτρεχαν καὶ εἶδε τὸ στόμα τῆς μητέρας ἀνοιχτό. Εἶχε μιὰ ἔκφραση σὰν τὴ γυναίκα ποὺ εἶχε δεῖ κάποτε στὴν καρέκλα ἐνὸς πλανόδιου ὁδοντίατρου, τὴ στιγμή ποὺ ὁ γιατρὸς τῆς ἀφαίρεσε ἓνα νεῦρο κι ἔπεσε στὰ γόνατα γιὰ νὰ τὸ βρεῖ, ἐνῶ αὐτὴ περίμενε μισόγερτη μὲ τὸ σαγόνι ψηλά.

«Χριστοῦλη μου», εἶπε. Καὶ τότε πρόσεξε τί σάπιζε στὰ σκουπίδια.

5. Ὁ Φρέντσμαν εἶναι ποταμὸς ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ Σασκά-
τσουαν τοῦ Καναδᾶ, διασχίζει τὴ Μοντάνα τῶν ΗΠΑ καὶ χύνεται
στὸν Μίλκ, παραπόταμο τοῦ Μιζούρι. Εἶναι τὸ ποτάμι στὶς ὄχθες
τοῦ ὁποίου ἐκτυλίσσεται τὸ διήγημα.

Οὐρλιαξε στους γονεῖς του: «Μαμά, ὁ Κάλτσας! Σταμάτα, μπαμπά! Ὁ Κάλτσας εἶναι!»

Ὁ πατέρας δὲν γύρισε οὔτε μίλησε, συνέχισε ἀπλῶς νὰ ὁδηγεῖ βλοσυρός, καὶ ἡ μητέρα κούνησε τὸ κεφάλι χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξει. Ὁ Μπρὺς τσίριξε πάλι, ὅμως κανένας δὲν ἀποκρίθηκε. Βούλιαξε ἀνάμεσα στὶς ἀποσκευές, ζάρωσε τρέμοντας καὶ σιγοκλαίγοντας, κι οὔτε τότε εἶπαν λέξη.

Βγῆκαν ἀπὸ τὸ χωριὸ καί, καθὼς ἀνέβαιναν τὸν φιδωτὸ δρόμο πρὸς τὴ νότια πλαγιά, δὲν ἄλλαξαν κουβέντα. Μόνο ὁ πατέρας ψέλλισε: «Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, νόμιζα ὅτι θὰ τὸ πετοῦσε παραέξω...» Κανένας δὲν γύρισε νὰ δεῖ τὴ θέα ποὺ πάντοτε θαύμαζαν, τὸ πράσινο ἀνοιξιάτικο ποτάμι καὶ τὰ σπίτια ποὺ κούρνιαζαν στοὺς μαιάνδρους του. Ὁ Μπρὺς ἦταν τόσο στρυμωγμένος ἀνάμεσα σὲ πανωφόρια καὶ κουβέρτες, ποὺ τὰ μάτια του ἔβλεπαν μόνο μιὰ κόκκινη θολούρα. Κι ὥστόσο, δὲν ἔφευγε ἀπὸ μπρὸς του τὸ πρησμένο καὶ γδαρμένο κουφάρι: πάνω ἀπὸ τὶς ὀπλές εἶχε μείνει λίγο ξανθὸ τρίχωμα καὶ οἱ σιδερένιοι νάρθηκες ἔσφιγγαν ἀκόμα τὰ σακάτικα μπροστινὰ πόδια.